

Særnummer 27, Gøngegarden

Stiftet onsdag den 12. juni 2008

Foreningen Svend Gønge

Pro honore patriae

Hvad betyder *Gøngegarden* som navn?

Navnet "**Gøngegarden**" er sammensat af to dele:

1. "Gønge"

Gønge er et historisk/geografisk ord i Danmark og Sydsverige: det refererer til området **Gønge** (i dag en del af Skåne) og især til de **gøngfolk** (bønder/krigere), der var kendt i 1600-tallet under de nordiske krige. Navnet dukker især op i forbindelse med den danske folkekronikes person "**Svend Poulsen Gønge**", en slags folkehelt (Snaphaneleder). Det bruges derfor ofte som et **symbol på noget dansk/folkeligt og historisk**.
→ Det historiske navn lever videre i bøger, legender og lokal identitet omkring Gønge-egnen.

2. "Garden"

I en musikalsk sammenhæng betyder *garden* typisk et **ensemble/musikgruppe**, især en form for orkester, der kan spille marchmusik, fanfare, underholdningsmusik osv. *Garden* kan også bruges mere generelt om en gruppe musikere, fx et band, orkester eller ensemble.

Så "**Gøngegarden**" vil ganske enkelt betyde noget i retning af: "**Musik-garden fra (eller inspireret af) Gønge**"

– altså et musikensemble, der bruger historien/identiteten fra Gønge som del af sit navn.

Kilde: ChatGPT

Gjøngegarden gennem mere end 25 år

1953 - 1954:

Præstø Købstad fejrede 550 års jubilæum den 2. marts 1953 og da turistforeningen og erhvervsrådet i 1952 planlagde jubilæet, var en af planerne at oprette en drengegarde, der selvfølgelig skulle hedde "Gjøngegarden".

Den 21. oktober 1952 var der "Session" i Præstø skoles gymnastiksal.

Der var indkaldt 10 - 16 årige drenge fra Præstø, Sjolte, Dyrlev, Allerslev, Jungshoved og Bårse skoler.

I overdragelsesbrevet af garden til borgmesteren og byrådet, dateret den 2. marts 1953 står der blandt andet:

Når vi her i Dag præsenterer det Drengekorps, som vi har kaldt Præstø's Drengegarde, er det Udtryk for Ønsket om at skabe noget, der kan give Præstø et festligt og særpræget Indslag i Jubilæumssommeren.

I Korpset er optaget ca. 60 drenge, hvoraf der deltager 50 naar garden trækker op, idet Reserverne træder til, når der er forsømmelser.

Det består af en General eller Gøngenhøvding med to Under-

Gjøngegarden
Præstø

5. juni

1974 - 1999

officerer og desuden en Tambourmajor, seks Trommeslagere, seks Piberdrengene, en Fanebærer og 13 Menige bevæbnede med Gjongebøsser.

Garden virkede i 1953 og 1954 med adskillige arrangementer og blev derefter lagt i "mølpose.

1963:

Garden blev genoplivet i 1963, men var ikke spillende.

1974 - Starten

Den 5. juni blev der holdt den første samling med session (latin: sessio / møde), hvor der blev optaget piger og drenge, der var interesserede i at være med.

Første træningssamling foregik den 26. juni 1974 ved Beldringe Gods - Hjemmeværnsgården.

Stiftende generalforsamling i Gjongegardens Forældreforening blev afholdt den 2. juli 1974 på Hotel Frederiksminde i Præstø.

Første bestyrelse valgt på den stiftende generalforsamling bestod af:

Benth Bjarvø, Turistchef i Præstø (adm. leder)

Palle Andersen

Gurli Bjarvø

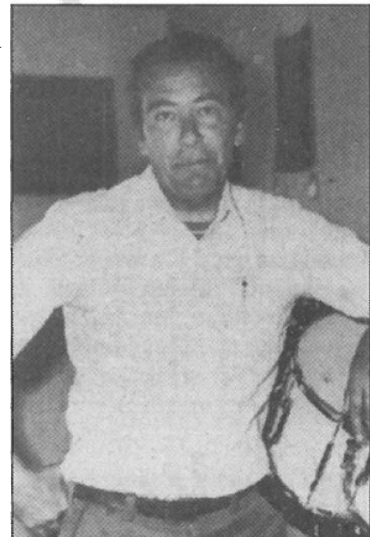
Harald Kristiansen (formand, men udtrådt igen 26. 11. 1974)

Christa Larsen (fungerende formand efter H.K.)

Børge Bendtsen, suppleant

Evald Jensen (reg. Revisor)

C.O. Petersen, Bankdirektør i Banken for Præstø og Omegn, senere Den Danske Bank

Slagtermester, Palle Andersen

Første offentlige optræden blev på Præstø Torv 27. juli 1974 i forbindelse med indvielsen af Faxe Bryggeris nye øl:

"Gjongepils"

Det skulle bruges til "Gjongedagene" i Præstø 9. - 11. august 1974.

Næste offentlige optræden var 31. juli 1974:

Stort optog fra Valby Bakke til Københavns Rådhus for at overrække en "skat" - Præstø Pokalen (af keramikere, H.J. Knudsen) og en kiste fuld af Gjongepilsnere (Faxe).

Første bankospil (på Frederiksminde) 19. september 1974. Det varede lige fra 19.30 - 00.30 (52 spil - 156 gevinster, med en samlet værdi på 7.120 kr.)

Næste bankospil på Frederiksminde 26. september 1974.

Tredje bankospil på Hotel Præstø 16. oktober 1974.

Bankospillene blev afviklet i serier i starten.

Reel musikundervisning: Musikprøve på Abildhøjskolen 9. november 1974 under ledelse af den musikalske leder fra Prins Jørgens Garde, Carlo Petersen, Næstved. Derefter forsøges undervisningen arrangeret som musikhold under ungdomsskolen.

Besøg af Prins Jørgens Garde 21. december 1974, hvor begge gardere deltog i årets juleoptog. Musikundervisningen var nået så langt, at man med en "spil sammen" - aften den 13. marts

1975 kunne spille: "Her kommer Jens med fanen" - den havde man i øvrigt glemt at tage med!

"Spil sammen - aftenen foregik på biblioteket, og der medvirkede desuden Everdrupkoret, Svend Gøngekoret, Musikskolens orkester og Clara Sørensen med Per Østergård som akkompagnatør.

Gøngegarden medvirker de. 26. maj 1975 ved afsløringen af mindesten for Svend Gønge's trofaste hjælper, Ib (Laurids Hemmingsen) i Lyderslev på Stevns. Stenen er skænket af Dansk-Skånsk forening, der i øvrigt også er initiativtager til Snaphanestatuen (Lille Mads) i anlægget ved Frederiksminde i Præstø.

1975

Stor torvedag anno 1975 arrangeret af Lions Club lørdag den 31. maj. I Præstø Avis stor der 3. juni at læse: "Gjøngegarden medbragte i øvrigt saksen, som borgmesteren skulle have anvendt til at klippe snoren med, og garden gjorde alene med sin fremtræden et festligt indslag".

Efter borgmester Ringius gav Gjøngegarden tattoo på torvet.

Præstø Avis den 31. maj 1975. Gjøngegarden markerer 1. års stiftelsesdag.

"Den 5. juni 1975 er det årsdagen for Gjøngegardens opståen i Præstø. Stærke og aktive kræfter havde gennem nogen tid drøftet mulighederne for at skabe en garde i Præstø og en aktiv ledelse blev valgt, og der blev lagt et meget beundringsværdigt arbejde fra de mennesker, der stillede sig i spidsen for Gjøngegarden. Man er nået lange i det forløbne år. Lad os nu nævne at garden nu delvis er blevet musicerende, og at garden fortsat tager undervisning på musikskolen, således at vi om et par år skulle have et musikkorps i spidsen for garden, som vil kunne præstere mindre koncertindslag.

Gardens bomærke

Ved årsfesten fik medlemmerne overrakt garderbreve, årsmærker samt krudthorn, og alle disse ting, samt erindringsskåle, som en række af gæsterne fik overrakt, var alle præget med Gjøngegardens bomærke, en gjøngegarder i cirkel.

Bomærket er designet af direktør E. Holm, Amarin, København, der mødte garden under sit besøg i Præstø sidste sommer, hvor direktøren stod for leveringen af de mange gjøngedragter, som byen iførte sig i gjøngefestdagene.

Direktør Holm skabte derefter gardens bomærke i samarbejde med en god ven, og dette bomærke præger alle ting vedrørende garden.

Skånes flagdag - 20. juli 1975 blev Gjøngegardens første udenlandstur.

Skånes flagdag fejres som sædvanligt den tredje søndag i juli og altså i år søndag 20. juli. Dansk-Skånsk forening har til denne årets begivenhed i Skåne indbudt Gjøngegarden fra Præstø, der som bekendt har fået skænket den skånske fane af foreningen. Dansk-Skånsk forening dækker bustransporten for garden fra Præstø over Landskrona til den skånske kro "Bialitt" øst for Svalev. På turen blev der også givet koncert i Malmö Kirke.

Undervisningen for vintersæsonen 75/76 begynder den 6. august 1975 i Ungdomsskolen i Præstø.

Næste bankospil er de. 3. september 1975 på Hotel Frederiksminde i Præstø. I bestyrelsen besluttes det at der afholdes bankospil en gang om ugen fremover. Bankospillet foregår sta-

digvæk en gang om ugen, de sidste 10 år i Mern forsamlingshus.

Den 14. oktober 1975 dukker begrebet ”Den selvejende institution, Gjøngegarden” første gang op ved et bestyrelsesmøde som et forslag, og man vil arbejde videre med forslaget, så det kan ligge et færdigt udkast klar til næste generalforsamling.

”Gjøngehøvdingen” opføres af Nykøbing F. Amatørscene i Nykøbing F. Teater den 28. november 1975 og Gjøngegarden er opvarmning og marcherer spillende gennem byen for at sætte forpremiere stemning.

Garden var spillende med både orkester og tamburkorps til julearrangementer i 1975 i både Præstø og Næstved.

1976

Generalforsamling i Forældreforeningen den 26. januar 1976.

For at bevare og sikre Gjøngegardens fremtid blev der fremlagt forslag om at ændre garden og forældreforeningen til en selvejende institution med en bestyrelse bestående af både repræsentanter for forældrene og fra de foreninger og personer fra erhvervslivet, med hvis hjælp og støtte garden var kommet op at stå. Konstituerende bestyrelsesmøde i ”Den selvejende institution Gjøngegarden” den 23. marts 1976:

Formand, bogtrykker Fritz Rasmussen
Næstformand, Jytte Jensen
Kasserer, (administrerende leder), Benth Bjarvø
Fanny Jensen
Jens Peter Svensson

Præstø Hallen invies den 27. juli 1976, blandt andet med optræden af Gjøngegarden, og man forsøger den 13. juli 1976 for første gang, at få plads i Præstø Hallen om vinteren (det lykkedes jo først i 1997).

I årene 76-81 forsøges det jævnligt at få midler til at indrette lokaler eller Købe/bygge eget klubhus. Der ansøges i Præstø Kommune og Kulturministeriet. Garden har i de første år lånt lokaler i pakhuset i Torvestræde som i disse år står tomt.

1977

Bankospillene flyttes til Bårse Forsamlingshus. 27. april 1977 - bankospil nr. 100 i gardens regi.

3 års fødselsdagsfest med første besøg af Præstøs venskabsby Tommelillas ungdomsorkester, Sjællandske Livregiment, Civilforsvarets Tambourkorps og Holmegårds Glasværks orkester.

4 dages Havnefest med Peter Belli og Ulvene, Bjørn Tidmand, Mabel, Papa Bue m/Liller, Gjøngegarden og Sjællandske Livregiment. Arr. Ronalds Tivoli/Gjøngegarden.

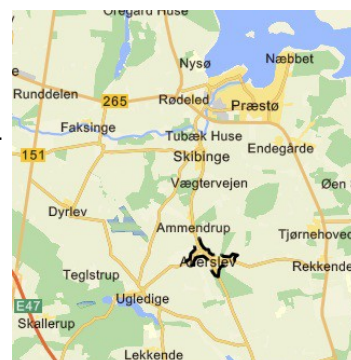
1978

Gjøngegarden opsiges fra lokalerne i Pakhuset fra 1. februar 1978.

Generalforsamling den 27. februar 1978. Forslag om vedtægtsændringer. Bestyrelsen foreslås udvidet fra 5 til 7 (en ekstra virksomhedsrepræsentant og en ekstra forældrerepræsentant). Det besluttet at flytte bankospillene til Allerslev.

4 års fødselsdag med besøg af Gladsaxe Pigegarde og Prins Jørgens Garde.

Gjøngegarden optræder i Cirkus Benneweis før forestillingen, og

i pausen i Cirkusbygningen i København. Gjongegarden åbner Cirkus Schumanns forestilling i Præstø.

Gjongegarden deltager i Lands Garde Stævne i Auning, sammen med i alt 18 gardere. Ca. 1500 gardere var samlet fra hele landet. Gjongegarden blev nr. 4 (senere ændret til nr. 2) blandt harmoniorkestrene og nr. 8 i Tattoo.

1979

5 års fødselsdagstræf i Præstø medvirkende:

Gjongegarden
Skelskør Marinegarde
Sorøgarden
Susågarden
Gladsaxe Pigegarde
Prins Jørgens Garde
Folkedanserne i Præstø

Kæmpe fødselsbanko på Hotel Frederiksminde den 28. maj 1979.

Gjongegarden deltog ved premieren på teaterstykket "Gjongehøvdingen" på Odense Teater.

Den 10.-14. august 1979 opføres den nye "Gjongehule" på Rosagervej (den gamle socialforvaltningsspavillon). Købspris 1. kr. Leje af grund i 25 år; 0,00 kr. Omkostninger ved overdragelsen udgør ca. 200.000 kr.

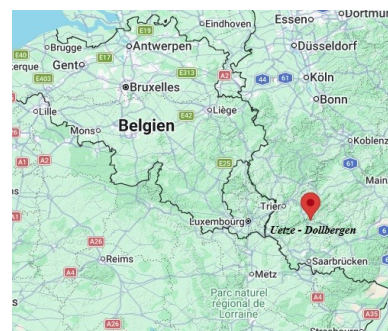
Gjongegarden havde 55 arrangementer i 1979.

1980

Den 28. januar 1980 afskediger bestyrelsen dagligleder Palle Andersen med øjeblikkelig virkning. 58 gardere meddeler deres udtræden af garden, hovedparten af forældrene ønsker at beholde Palle Andersen, der endvidere bakkes op af bankoholdet. Bestyrelsen genansætter Palle Andersen og stiller samtidig sine mandater til rådighed ved næste generalforsamling, undtagen Fanny Jensen "gjonge mor".

Første kontakt med borgmester Helmut Bøhm fra Præstø's nye venskabsby Uetze i Tyskland er den 3. marts 1980, som giver kontakt med Spielmannzug Dollbergen. Leder af Spielmannzug var Lutz von Heide.

Fødselsdagsfest (6 år) afholdes for første gang i Gjongehulen 12.-13. juni 1980 med besøg fra Dollbergen med genbesøg i Dollbergen i august.

1981

Der blev optaget lokal TV i Præstø Hallen med deltagelse af blandt andet Gjongegarden og udsendt på fællesantennenettet.

7 års fødselsdag i Præstø Hallen med deltagelse af 56 aktive gjonger.

Besøg i Dollbergen og Hannover den 2.-7. juli 1981 med march gennem Hannover. Genbe-

søg 17.-21. juli Spielmannzug i Præstø med besøg på Bakken, hvor der blev givet koncert på scenen.

Besøg af Blue Lake International (et stort orkester fra USA med 95 medlemmer) 11.-14. juli. Invitation til genvisit, som dog ikke blev gennemført.

Gjøngeplatten introduceres af Asta Pedersen i december 1981.

1982

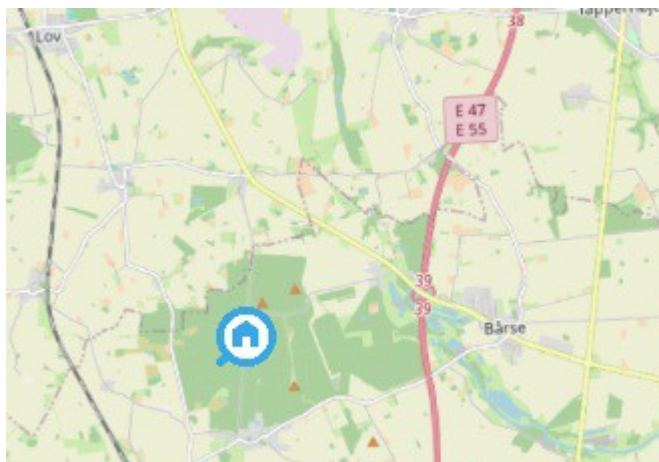
Allerslev Amatør Scene opfører ”Gjøngehøvdingen” i Ugledige Grusgrav den 3. juli og Gjøngegarden spiller.

1. september fratræder Palle Andersen som daglig leder, og jobbet overtages af Käthe Valhøj den 1. januar 1983.

1983

Gjøngegarden deltager i Bakkens 400 års jubilæum. Marchturen er ca. 5 km. Lang.

På Grundlovsdag overrækkes en ny fane på Lundbygård. Det historiske sted var i Svend Gjønges eje i årene 1660 - 1679.

Besøg i Dollbergen den 2.-3. juli med optræden på færgen undervejs. Garden spillede sig til fægebilletten.

Juleoptog i Præstø og Mern. Julekoncert i Præstø Kirke og på diskotek Roxy, Præstø. Både som orkester, tambourkorps og kor.

1984

10 års fødselsdag med deltagelse af Gladsaxe Pigegarde, Roskilde Garden, Slagelsegarden og Spielmannzug Dollbergen.

Besøg hos Den Kongelige Livgarde ved dennes 385 års fødselsdag.

1985

Den 26.-28. april 1985 3 dages tur til Hässleholm Kommun i Skåne. ”Snaphanerne invaderer Göinge! Gjøngegarden fremtræder med dragter og våben i en Tattoo-forestilling i Göinge-bygden”.

1986

Indvielse af Farøbroen, 2. juni, deltagelse i Prins Jørgens Garde 40-års fødselsdag, 12. juli, samt deltagelse i Borgspil i Vordingborg i august.

1987

Besøg af 95 musikere ”Blue Lake Symphonic Band/Jazz Ensemble” 24.-27. juli. Indkvartering såvel i Præstø som i Næstved.

Tur til Callella i Spanien i efterårsferien. 37 gardere gav koncert og tattoo i byen Olesa, i Barcelona og i Callella.

1988

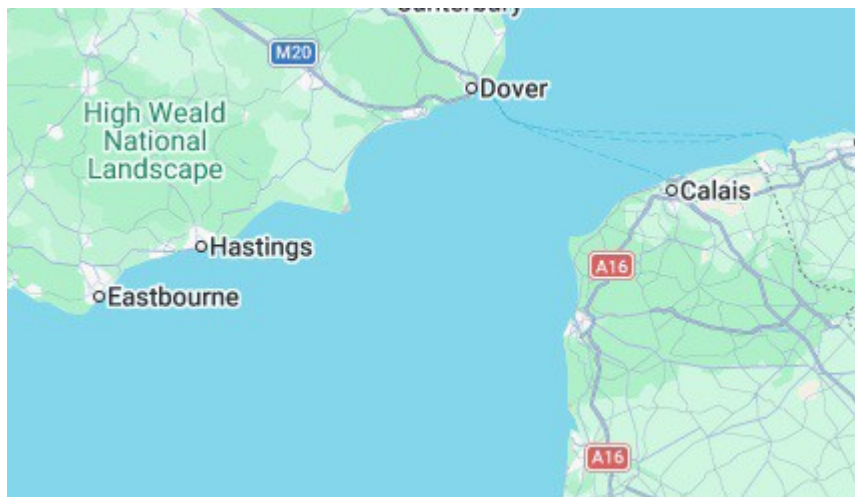
Indvielse af Tokai Boarding School, Præstø, 16. april og åbning af Guldborgsundtunnelen, 4. juni.

Besøg i Dollbergen i anledning af Spielmannzugs 10 årsjubilæum, 24. juni.

1989

Kristihimmelfartsdag - Gjøngekor underledelse af Stefanie Pedersen.

Optræden i Tivoli (Foreningen Norden) den 29. maj.

15 års fødselsdagsfest med Prins Jørgens Garde, Roskilde Garden, Spielmannzug Dollbergen, Skelskør Marinegarde og Greve Pige гарде.

1 uges tur i efterårsferien til Eastbourne i Sydengland. Inviteret af The Rattan School. 60 deltagere.

Den 1. oktober 1989 flytter bankospillene til Mern

Forsamlingshus, hvor det har fungeret fint siden.

1990

I juni går bankospillet dårligt, og det overvejes at stoppe.

Gave fra Præstø Brass Band - trommesæt og node arkiv.

Adventskoncert i Præstø Kirke samlede 300 tilskuere.

1991

Stor fødselsdagsfest med besøg i 3 dage af Spielmannzug Dollbergen og Fahfarenzug Tilleda. Grill party ved Hulen lørdag.

Dorthe Ravn ny daglig leder fra 1. oktober.

1992

Præstø Brassband opløses og overdrager sine musikinstrumenter og et overskud på 3.750 kr. til Gjøngegarden.

10-dagestur til Tyskland i juni med besøg både i Dollbergen og Tilleda.

Deltager i byspillet "Frisk Mod Antonius", som underholdning mellem scenerne, der var placeret rundt om i byen.

Bankospillet er igen i storform. Overskud i 1992 - 157.000 kr.

1993

Loppemarked på Brænderitorvet i samarbejde med Benny Antik.

Gøngegarden indmeldes i LGF - Landsgardeforening.

Koncert i Bernhard sammen med Præstø Koret.

1994

20-års fødselsdagsfest med deltagelse af Danmark Garden, Ruds Vedby Garden, Roskilde Garden, Tommelillas Ungdomsorkester, Saksøbing Tambourkorps, De Grønnes Tambourkorps, Skelskør Marinegarde, Nakskov Tambourkorps og Prins Jørgens Garde. Spielmannzug Dollbergen kunne ikke komme, men sendte 4 repræsentanter. Stor fest med over 600 deltagere i Præstø Hallen. Tanglopperne fra Præstø spillede op til dans efter middagen. Carlbergfonden sponserede nye Sander Fløjter.

Henvendelse fra Blue Lake Int. om eventuelt at indlogere 100 deltagere som gæster, måtte vi desværre sige nej til.

Deltagelse i Internationalt Garderstævne i Vordingborg arrangeret af Prins Jørgens Garde.

1995

Deltagelse i Landsgardertræf i Thisted i september. Fin tur. Gjøngegarden deltog med 38 gardere og vandt "fairplay" vandrepokalen, blandt andet for bedste opførsel og godt kammeratskab under træffet.

Nyt lederuniformer introduceret.

Internationalt Garderstævne i Vordingborg i juli arrangeret af Prins Jørgens Garde.

Gjøngegarden åbner Vordingborg Festuge. TV2 Øst havde rod i papirerne og kaldte garden for Prins Jørgens Garde, selv om billederne tydeligt viste Gjøngegarden.

Bo Hansen overtager den daglige ledelse efter Dorthe Ravn (Oddershede).

1996

Forårskoncert i juni i forbindelse med gardens 22 års fødselsdagsfest på Abildhøjskole i Præstø.

Bankospillet fungerer meget flot og der investeres i trådløse mikrofoner.

Hjælp til isenkræmmer Lysdahl, da denne solgte ud af restlagret i forbindelse med lukning. Garden fik næsten 10.000 kr. ud af det.

1 uges Ungarnstur med LGFs Garderrejser. Garden køber nye træningsdragter, delvis betalt af sponsorreklamer.

1997

Dorthe Ravn Oddershede ansættes igen som daglig leder.

Kurt Pedersen stoppede i bestyrelsen efter 10 års virke, men han fortsætter dog som dynamisk leder af bankoholdet.

1998

Åbent Hus arrangement ved Træningslejren der for 3. år blev afholdt på Jungshoved Skole. Det var en god idé og blev en succes. Vi fik 7 nye gardere.

En donation af mange musikinstrumenter fra Frederiksberg Brandorkester.

Vildmarkstur for alle gjønger i Bakkebølleskoven i juli.

22 års Jubilæumsforberedelser intensiveres.

Julekoncert i Præstø Kirke med over 100 tilhørere.

1999 - Efterskrift

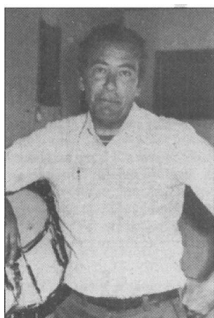
Som det kan ses har de første 25 år ofte været meget hæsblæsende. Der har været mange arrangementer og oplevelser der ikke er blevet nævnt. Det vi har taget med, er det som vi synes har været af interesse for gardens historie. Antallet af aktive gardere har svinget mellem 25 og 60 gennem årene og til jubilæumsarrangementet er der 25 aktive gardere tilmeldt.

Mange personer har haft deres gang i Gjøngegarden og nogle er nævnt ovenfor. Det vil være for omfattende at nævne alle. Nogle har haft en speciel betydning for garden:

Bankoholdet

Bankospillene startede 19. september 1974 og har kørt siden. De sidste 10 år hver fredag i Mern Forsamlingshus og med Kurt Pedersen som holdleder. Holdet består i øjeblikket af Asta, Laura, Grethe, Ketty, Lene, Ester, Georg, Lone, Ebbe og Gitte. Uden bankoholdet havde økonomien i garden været katastrofal, men holdets gå på mod gør at vi kan køre garden på økonomisk fornuftig vis.

Palle Andersen,

Var med til at starte garden op i 1974 - daglig leder til september 1982 - med i bestyrelsen fra 1988 til 1991 - deltaget ved alle jubilæumsarrangementer - ved 15 og 20 års jubilæerne har han stået for "gamle garderes" deltagelse - i år har han også organiseret de "gamle gardere" og foruden trukket et stort læs i jubilæumsudvalget. Det er utroligt hvad Palle kan nå og en fantastisk entusiasme han gør det med. Han møder op til generalforsamlingen hvert år og har været med eller fulgt garden gennem alle 25 år.

Præstø Avis skrev i 1981: *Han gør det fordi han ikke kan lade være. En københavnsk lollipop, der er blevet præstøborger med føn og klem, og som vil være kendt langt ud over Præstøs grænser, har gjort det som mange mennesker kun tør drømme om, nemlig at realisere sig selv i et arbejde i og med mennesker. Hvem andre end manden bag Præstøs berømte Gjongegarde kan i første omgang gives en sådan karakteristik, der sikkert vil bifaldes ikke blot af Gjongegardens medlemmer, men også af andre, som på de den ene eller anden måde har med ham at gøre.*

Palle Andersens sidste bopæl blev Hovedvejen 23, Tappernøje.

Til sidst en stor tak til alle aktive og tidligere gardere, deres forældre, erhvervslivet i Præstø, Turistforeningen, Præstø Kommune og i øvrigt alle der gennem de 25 år har deltaget i gardens virke på den ene eller anden måde, med et ønske for Gjongegarden, at den også i fremtiden må opleve den samme store opbakning som i de første 25 år.